

ԱԶԳԱՅԻՆ

յամանակէ մը հետէ գանգատներ կը լսուէին, թէ Տիգրանեան հրաշագործ Մկրտիչ եպիսկոպոսն և իրենիա եպիսկոպոս՝ դաւառաց մէջ անարժան անձանց վրայ ձեռք դնելով՝ հարկաւոր քահանաներ շինած են, և թէ իրենց բարձր կոչման հակառակ ուրիշ այսպիսի գործոց մէջ կ'գանուին:

Այս գանգատներն հետզհետէ աւելնալով, և մինչև իսկ Ս. Էջմիածնի վեհափառ Հայրապետին հասնելով, կրեմք թէ այս անգամ յատուկ կոնգրակներ ուղղեր է առ յիշեալ եպիսկոպոսներն, յորդորելով որ զգուշանան այսուհետև և պատկառ կան իրենց կոչման ու պարտաւորութեանց, և մի՛ գուցէ՝ դարձեալ մեղանշելով հոսկի ուրեմն եկեղեցական իշխանութիւնը հարկադրեն՝ զիրենք իրենց ունեցած պաշտօնէն ու աստիճաններէն զրկել:

Իզմիրէն եկած վերջին գրերէն կ'իմանամք, թէ տեղւոյն ազգային առաջնորդարանէն բռնութեամբ վերցուած ու Սպարթալեան էֆէնտիի վաճառատունը տարուած ազգային տուժանքներն ու դրութիւնները առաջնորդարանին յանձնել, և նորէնտիր դաւառական ժողովոյ անարգել դուստրիլը պատուիրող եպարքոսական հրամանագիրը հոն հասեր է անցեալ շաբթու, և կուսակալութեան տեղապահ Տէֆթէրտար էֆէնտիին յանձնուեր է:

Յիշեալ դրութեանց նայելով՝ Տէֆթէրտար էֆէնտին ի պաշտօնէ ծանուցեր է՝ փաղաքական ժողովոյ ատենապետ մեծապատիւ Տայիեան էֆէնտիին, թէ երկուշաբթի օրը (դեկտ. 1) առաջնորդարանի պիտի տրուին յափշտակեալ տուժանքներն ու գրերը, բայց ժողովոյ գուժման համար առ այժմ որ և է տնօրէնութիւն չկրնար ընել ինքը, և հարկադրեալ է սպասել՝ այս խնդրոյն վրայ իւր կողմանէ Բ. Գուռը դրուած տեղեկագրոյն պատասխանին:

Իզմիրի ազգայնոց մէջ կասկած կայ եղեր, թէ Տէֆթէրտար էֆէնտին ընկալարթալեան էֆէնտիի բարեկամ ըլլալով՝ այսպէս կ'յանայ եպարքոսական հրամանագիրն ամբողջապէս չգործադրել կամ յապաղեցունել, որպէս զի չընորհ մ'ըրած ըլլայ իւր բարեկամին: Մենք չեմք գիտեր, այս կասկածանաց ո՛րչափ հաւանական ըլլալը. և ընդհակառակն ապահովեմք, թէ տեղական կառավարութիւնը հարկադրեալ է ուշ կամ կանուխ անթերի գործադրել հրամանագրոյն ամբողջ տրամադրութիւնները. Տէֆթէրտար էֆէնտին՝ որովհետև հրամանագրէն յառաջ տեղեկա-

դրած է Բ. Գրան, պարտքն է սպասել պատասխանի. սակայն պատասխանը անշուշտ համաձայն պիտի ըլլայ հրամանագրոյն իմաստին: Ահաւասիկ, նորէնտիր կուսակալ վեհափաղայ խորշիտ փաշա ալ՝ այսօր կամ վաղը իզմիր կուղևորի, և անշուշտ կ'փութայ իսկոյն գործադրել տալ Բ. Գրան հրամանները:

Գեր. Տ. Կարապետ եպիսկոպոս Մերձքեան, ի խնդրոյ ժողովրդեան, Գարակօմրիկի եկեղեցւոյ քարոզիչ կարգեցաւ:

Նորին գերապատուութիւնը, անցեալ կիւրակէ օրը եպիսկոպոսական աստիճանաւ առաջին Պատարագը մատոյց Նարեգափուի եկեղեցւոյ մէջ:

Կիւրակէ օրը, Աշգեան վեհափաղայ Յակոբ էֆէնտիի միակ որդւոյ աշխուհմեծար Պողոտիկ էֆէնտիի՝ Մանուկեան մեծ. Յարութիւն էֆէնտիի նախաժողովը Մաքրուհի գոտեր հետ հարսանեաց շքերդ հանդէսը կատարուեցաւ. Գառըիւղ ի ներկայութեան բաղմամբիւ նշանաւոր հանգիստականաց:

Երկու բարետոհմիկ գերգաստանաց յիշեալ երկու բարեկիրթ՝ աղնիւ և ծաղկափթիթ անդամոց սոյն երկնապսակ սիրադաշն միութիւնը՝ կշորհարորեմք բերկրապատար սրտիւ, մաղթելով որ մինչև ցվախճան զերծ մնան բաղբին ու մեն դժնդակ հարուածներէն, մաղթելով որ մինչև ցվախճան իրենց առաքինի Ծնողաց նախանձելի շաղկաց հետեւելով իրենց Գերգաստանաց և Ազգին փառաց ու պարծանաց պսակներ մնան:

Գաւառները գտնուող վարժապետաց, և մանաւանդ գեր. Առաջնորդաց ուշադրութեան կ'մատուցանեմք՝

Երզնկայէն նոյ. 13 թուով գրուած հետեւեալ նամակը:

... Խմբագիր

Լրագրոյդ 1032-րդ թուով Տիւրիկէն գրուած նամակի մը մէջ վարժապետներէն Բէֆթի (չահու վրայ տուրք) առնուելը՝ օրէնքը կարամագրէ, թէ ո՛չ հարցման մը պատասխանած էք, թէ՛ եթէ Մէտրէսի դատարարներէն կառնուի, մերայինք ալ պէտք է վճարեն անտրտունը:

Այդ խնդիրը 1872-էն հոս ալ եղաւ. և մենք վարժապետները այդ տուրքէն ազատ թողուլ խնդրած ատենին, ըսին թէ օրէնքը բացառութիւն չէ ըրած:

Սակայն, պատասխանեցինք, թէ մեր հայրախնամ կայսեր ուսման և գիտութեան տարածման համար ցցուցած ջանքերը և այս մասին կուսակալաց զրկուած ազդու պատուէրները և վարժա-

բանաց շինութեան ու դաստառաց համար կառավարութեան կողմանէ եղած զոհողութիւնները բաւական են մեզ իմացունել, թէ՛ վարժապետները ո՛չ միայն այդ տուրքէն ազատ թողելու եմք, այլ եթէ կարելի է՝ մեր կողմանէ ալ նըպաստելու եմք անոնց:

Ասիկէ զատ՝ մեծատանց քով գտնուող սպասուորք մինչդեռ ազատ են Բէֆթի տալէ, ինչո՞ւ ազատ չըլլան տէրութեան, ազգին և հայրենեաց մեծ ծառայութիւն ընող վարժապետները:

Մեր այս խօսքերը բաւական եղան՝ վարժապետները Բէֆթի-ի տուրքէն ազատ թողելու:

Ուստի ի գիտութիւն Տիւրիկեցի սիրելի ազգայնոց հրատարակելիդ խընդրելով՝

մնամ ազօթարար

Գրեթէ՛ Ծ. Լուրդաբ Սեֆեան

Պաֆրայէն նոյ. 9 թուով գրուած հետեւեալ նամակը՝ մեծաւ ցաւով կարդացինք, որ ի մէջ այլոց՝ դարձեալ յունաց մէկ խժդժութիւնը կ'պատմէ:

«Լրագրոյդ 1021 թուով ինչպէս որ տեղեկութիւն տուած եմ Պաֆրայի յունաց հակաքրիստոնէական ընթացից վրայ, նոյնը և անկէ աւելին կ'գործեն սովորաբար. բայց այս օրերս իրենց վայրագ և անազորոյն բնաւորութեան և ատելութեան մէկ դէպքը պատմեմ, որ արդարեւ ամեն զգայուն սրտի նողկանք կ'պատճառէ:

«Նախորդ ամսոյ վերջերը երկու հայ վաճառական երիտասարդներ՝ որք քաղաքիս պատուաւոր մասէն են, իրենց առեւտրական գործերով Նէպիէն դիւղը կ'գտնուին: Հոն իրենց բարեկամներէն մէկը հարսանիք կուենայ, նորա թախանձանք երկու երիտասարդ աղաները կ'պարտաւորին մնալ մերձակայ դիւղը՝ հարսնառի երթալու պատճառաւ:

«Ինչպէս Անատոլիոյ շատ մը դիւղերը, նոյնպէս և տեղւոյս դիւղերը գեռ կան այսպիսի հանդէսներու ժամանակ ձիւնթացի ասպարէզներ, ուր իւրաքանչիւր ոք իւր ախոյեանին հետ արկնուայ քրտինքով յառաջ կարչաւէ. և թէպէտ մանաւոր մրցանակաբաշխութիւն չկայ, սակայն յաղթողը մեծ գովութիւններ կը լսէ: Ահա այսպէս գուռոյցոյն մը ախոյեան կըլլայ մեր հայ երիտասարդը, և հանդէսին բուն կրկէսը անցնելով, կոկըսին արչաւել. բայց անկարելի կըլլայ յոյնի յառաջ անցնիլ. հոսկ յոյնը երբ ամենայն զօրութեամբ կ'մտրակէ ձիւնը, դժբաղդարար իւր ախոյեանի ձիուն զարնուելով կ'նորտակի թէ՛ ինքը և թէ՛ ձիւնը. այսպէս կը վերջանայ հանդէսը, և այնուհետև կսկսին խառն կաղմուլով պարել, ուր երբ ամենայն ոք պարելով

զբաղեալ են, մէյմալ անդիէն չորս սրիկաներ խորտակուող յոյնին առաջնորդութեամբ կգիմեն հայոց վրան, և կըսուին անհետեւ զաւազաններով անխնայ դանակոծել. այսպէս անխիղճ ատելութեամբ կզարնեն, մինչև հաղիւ քանի մը երեւելիները ձեռքերնէն ճողգպրելով աւրիւնաշաղախ սայլի վրայ դնելով քաղաք կըրկեն, ուր կառավարութիւնը անմիջապէս բժիշկ զրկեց և վէրքերը քննելով, մէկուն՝ 30, և միւսին համար՝ 60 օր միջոց կտրեց, որ եթէ այսչափ միջոցի մէջ վիրաւորեալներուն բան մը պատահի, տուժեն: Ոճրագործաց երեքը բանտարկուած են, մէկը փախած է:

«Այս օրերս Եդեսիան Սրբազանի կոնդակաւ տեղս հասաւ բնիկ մարտականի թեւիկեան Յակոբ անուն երիտասարդը, որ երկու աղքատ գիւղերու մէջ եկեղեցի և դպրոց շինուելու համար ժողովարարութիւն կընէ:

«Յակոբ վարժապետը մեր ազգի անձնուէր երիտասարդներէն մէկն է, և միանգամայն սուրբ գրոց հմուտ: Ասկէ իբր հինգ տարի յառաջ Մարտունէն չորս ժամ հեռու Ենիշայ անուն գիւղը որ 20 տունէ կըաղկանայ, երբ բոլորովին բողբջականութեան կգիմեն, Եդեսիան սրբազանը յիշեալ երիտասարդը հոն կը զրկէ, որ երթալով ոչ միայն կյաջողի դանոնք Հայաստանեայց եկեղեցւոյ ծոցը վերադարձունել, այլ և անձնուիրաբար հոն կմնայ՝ ձրի դաստիարակութեան պաշտօն վարելու. այսպիսեալ թէ՛ կերակիրներ սուրբ գրոց ատենախօսութեամբ և թէ՛ վարժապետական պաշտօնիւ նոյն գիւղին լուսաւորութեան պատճառ կըլլայ: Ասկէ զատ նաև ընկերութիւն մը կկազմէ, և անկէ գոյացեալ գրամագլուխը՝ որ երկու հազար դահեկանի հասած է, տալով առանձին քիւրցորենի արտ մը կգնէ, յատկացնելով զայն յօգուտ դպրոցի, և այսպէս հետզհետէ միջոցներ խորհելով գիւղական մանկուոյն ապագայն բարեւթութեան մէջ դնելու փոյթ կտանի:

«Հիմայ ալ ելեր Սրբազանին հրամանաւ թէ՛ նոյն գիւղին մէջ պակաս մնացած եկեղեցւոյ շինութիւնը լնցնելու և թէ՛ Ղաւղայ գիւղաքաղաքի մէջ բռնակեալ 11 տուն (որ 62 անձինք են) հայոց համար թէ՛ եկեղեցի և թէ՛ դպրոց շինելու համար տրելա հագած գիւղէ ի գիւղ և քաղաքէ ի քաղաք կթափառի ժողով ընելու, իր հետ ունենալով Յովհաննէս փերումեան անուն անձը, որ յամենայնի աշակից է թեւիկեանի, և որը իրենց այս ընթացից մէջ արդարև հրապարակական քաջալերանաց արժանի են:»

Դարձեալ Պափրայէն՝ նոյ. 15 թուով:
... Խմբագիր

Ձեր ... րադրոյ վերջին թիւերէն մէկուն մէջ Պափրայի ազգայնոց վրայ քանի մը տող կարգացի՝ Սամսոնէն գըրուած, որ կվերաբերէր Պափրացւոց դպրոցական անտարբերութեան: Արդարութեան պարտք մը կհամարիմ ծանուցանել ձեզ, որ այժմ ոչ միայն դասատուին պէտքերը լեցունելով պէտք եղած նորոգութիւններ ըրին տեղւոյս

ազգայինք, այլ և ազգասիրաբար կը խոստանան ամենայն պէտքերը հոգալով՝ դպրոցը շարունակ բաց և հաստատ թողուլ ջանալ, և արդարև յուսալի է մեզ հաւատալ, տեսնելով որ օր քան օրէ դպրոցասիրութիւնը տեղի կգտնէ նոցա սրտերու մէջ, և հետզհետէ տեսնալով աշակերտաց ուսման մէջ ունեցած յառաջադիմութիւնը՝ կջանան անձնուիրաբար իրախուսել դասատուին, անոր աշակից գանուելով, որուն համար չնորհակալութիւն կմատուցանեմ մեծ. խնամակալաց և մասնաւորապէս Տ. Թումայեան մեծ. խաչիկ աղային, խնդրելով որ բարեհաճին իրենց ջանից մէջ յարատեւելով՝ Պափրայի ապագայն բարեւթութեան մէջ դնել: Աբրահամ Գալուստեան

... Խմբագիր

Կարծես հիմնական մի սկզբունք դարձած է որ երբ ազգային խնդիր մը պատահի, ոմանք իրենց հնացեալ չարակամութեամբ և անտեղի ատելութեամբ, զոր կտածեն մասնաւորաց դէմ՝ զինեալ հրապարակ իջնեն և իրենց բարբառնումներով ազգին օգտիցը սահմանեալ թերութիւն միտեն: Այս կարգի անձանց բռնական արժէքը ճանչնալու համար թէև բաւական է միայն իրենց դրածո կարգալ, որոյ մէջ անհրաժեշտ ատելութիւն, ստույգութեան հակամտութիւն և ի սոցունց գոյաւորեալ անխիղճ զրպարտութիւն, որ շատ անգամ կգործածուի այնպիսի անձանց դէմ որոնք իրենց խոհական գնացիւք, անտոգիւտ վարուք և բեղմնաւոր տաղանդով ազգին սէրն ու համակրութիւնը վայելելու արժանիքը ստացած են և կվայելեն: Անոնք որ արդէն այն զրպարտեալները ի մօտոյ կը ճանչնան, կրնան նոցա վրայ ելած տառաձայնութեան իրական կամ անտեղի ըլլալը գիտել: Բայց ինչպէս յայտնի է՝ անհրաժեշտ է որ և է զրպարտեալի մը ամեն լրագիր ընթերցողներու ծանօթ ըլլալ. ասով եթէ այս կարեւորութեան և ընթերցանութեան խի անարժան զրպարտագիրն անպատասխանի մնայ, խիստ հաւանական է որ ձգեմք հեռաւոր ազգայինները այլ և ապագան սխալ ճանաչողութիւն մը կունենայ այսպիսի անձանց համար:

Ուստի արդարութեան պարտք մը կատարած ըլլալու համար կը փութամք պատասխանել Գ. Ն. Լահրաճեան ստորագրութեան տակ դարանեալ Թանխումբեան Գէորգ անուն անձին դէմ, որ խիստ յանդուգն անամօթութեամբ մը այս անգամ ուղած է անպատուել զԹադէոս Էֆէնտի, որոյ զխրացս անգամ կօշկաց չէ արժանի լուծանել, տեսնելով զայն գիմախօս՝ Ալեքսանի աղագալիւս ընթացից և պաշտպան իրաւանց երզնկայի հասարակութեան: Թողումք պահ մը այս երկու անձանց աստիճանը նկարեն, և խօսինք նախ իր յօդուածին քանի մը կետերուն վրայ. իւր «Իբր անձնուէր» կոչածը այն ընկերութիւնն է՝ որ իւր անգամակցութեան փափաքը մերժեց՝ իւր աստիճանը վճռելով: Ալեքեան, Լէվեան, Սէյիսեան, Հինայեկեան, Ծառուկեան Էֆէնտիներու և Տէր Գէորգ հօր ի սկզբան զաւաջնորդն ուղեւին

և հիմայ չուղեւին ամեն բարեսիրաց գործն է, այլ Թանխումբեան Գէորգի բախդախեղիւր և յամառ բնաւորութեանն խիստ հեռի ըլլալուն համար իւր աչքին տարօրինակ կերեւի: Մեր և բոլոր աշխարհի համոզումը սա է թէ, տարիններով ջատագովուած և ամբիժ ու սուրբ ճանչցուած մէկը եթէ յուսեգոյն յարարս կործանեալ տեսնեմք, նա որչափ ալ որ մեր սիրելին լինի՝ պիտի պարտաւորեմք փոխել մեր գաղափարը և ինչ որ է ճշմարտութիւնը զայն խօսիլ. և չէ թէ Թանխումբեանի պէս իր շիկագոյն մօրս սին վրայ թռչնիկի ձեռք կղերական դատի մը յարմարցնելու ցվերջ սեւին ճերմակ և ճերմակին սեւ ըսելու վատութիւնը գործել, որպէս զի բաւական ատենէ ի վեր իրենց սնանկացեալ առետուրը կրօնական վերադարձի մը տակ քերելով ու քերփելով ժողովուած և ի պահանջել հարկին իրենց սիրական վարդապետէն դաստիարակեալ ժողովրդեան արեան և քրտանց գնեցողի վերականգնէ:

Գալով Թադէոս Էֆէնտիի վիայ եղած զրպարտութեանց, կըսեմք. իրաւ է որ նա Եֆտի-Գուլէի ուսումնարանը վարժապետութիւն ըրած է և իւր անդ տառած անխոնջ ջանից չնորհիւ այսօր բաղմաթիւ տշակերտներ ունի որք են, Թաթուլ, Լուսինեան, Մ. Շաւարշ, Գ. Մամիկոնեան և ինչ որոց վերջի երկուքը քաղաքի Եզնիկեան և Լուսաւորչեան վարժարանաց դասատուներն են. և եթէ այսօր Երզնկայի մէջ դպրոցական յառաջադիմութիւն կտեսնուի, այն ալ Երզնկացիք նմա պարտաւոր են: Այլ չգիտեմք թէ այդ սեւատես մօրուաւորին խայտառակութիւն կոչածն ինչ է. մի՞ դուցէ անաղարտ բարոյականութիւն մը իրեն համար այդ նշանակութիւնն ունենայ: Երբնկա Նիքար Գեօրգի Կոմարճի Գեօրգի Էք կը պատմէ. ինչո՞ւ կյիշէ զայդ. առանց կարմրելու, քանի որ դուրս քննութիւնն եղած և իւր Յարութիւն անուն եղբօրն կողմանէ սոյն անձին դէմ ուղղեալ դարան մ'ըլլալն գիտցուած ու հաստատուած է: Նոյնպէս Լ. միրլէր խանի անցքը, զոր պատմելու ատեն չունիք կաթիլ մ'արիւն շառագնեւելու համար մարդու բնական ամօթխածութեամբ մը և զոր սրտոցով երբ առետարական շահդ յառաջ մղելու գիտմամբ զնորայն կործանելով վարի և համբաւ. և այսօր նոյն խի ի քէն թեւաբըեալ և քեղ հետ համամտութեամբ գործող Նշան աղա տէր Ստեփանեան խղճահարեալ իր կենաց մէջ գործած այն լսկ նենգանաց բացարձակ կը խոստովանի մտացածին զրպարտութիւն մ'ըլլալը: Ուստի Պ. սեւադէմ, պէտք է վերահաս ըլլաք որ հակառակ ձեր երկնած վատահամբաւութեանց կը ճանչնայ Երզնկային բազրատուելոյն արժանի պատիւը, կը սիրէ զայն և կը յարգէ ի սրտէ: Թադէոս Էֆէնտի երբ ի Պօլիս էր, յերկուց դաւառաց այն է յերզնկայէ և Բաբերդէ ընտրեալ ազգ. Երեսփոխան էր և այսօր ալ վիճակիս Գաւառական ժողովոյ Ատենապետն է. թողումք յիշել իր թաղի թաղական խորհրդոյ անգամ և ատենապետ, նոյնպէս և աղջկանց վարժարանի

անձնուէր հոգաբարձուն և ատենապետը լինելը, որ և անդամ է տեղւոյս առևտրական ատենին, որոնք նորա բարիքազարացի և հասարակաց համակրանալը արժանի լինելոյն կենդանի ապացոյցներ են: Ուստի լուացէք ձեր բերանն, սեռտես թանխոմո՛ղ, և այնպէս զբաղ-րատունին և այն աղգային Ներսիսիանաները, Ալեքեան, Լէվիան, Սէյիսեան, Հինայէկեան, Երանուկեան և դայլս վատահամբաւեցէք: Ահա կը վերջացնեմք խօսքերնիս, վերջին խրատ մը տալով քեզ որպէս զի անգամ մ'ալ Հնդկաստանիս քու շարակամ կրկնող դուքման, և բաղնաթիւ տարիներէ՝ ի վեր ձեր խայտառակ դընացիւք ճակատնուդ վրայ դուռնալ վատութեան և խառնադնաց վարուց սեռատը ուրիշ վրայ քսելու Հիւսիսեանիք ապա թէ ոչ՝ երդնկայի մէջ ընդհանրացած (Սամալարի) երգը ձեզ յիշեցնելու պիտի պարտաւորեմք. դիտցած եղիք (եթէ դիտցած չ'էք տակաւին) որ ընդհանրութիւնը մասնաւորաց հայելին է և երդընկայի ընդհանրութիւնը նմա վերագրել ուղածդ քեզ դարձնել խիստ յարմար կը դատէ և հիմակու հիմա օտարականաց քով քու ունեցած պատուոյդ (եթէ ունիք) խնայելով կը վերջացնեմք խօսքերնիս:

(23 է ԼՊՈՒՆ ԿՈՒՆԵՐ)

ԽԱՌՆ ԼՈՒՆԵՐ

Շուրայի-Տէվլէթի անդամ կարգեցան՝ Մուսթաֆա-Նազիֆ և Շէրիֆ Էֆէնդիներն, որոց երկրորդը առևտրական պաշտօնատան Միւսթիէր:

— Ահքեմալ-Ատլիյէի անդամներէն Մահմուտ պէյ՝ կայսերական դիւանին Ամէտճի կարգեցաւ փոխանակ Քէնան պէյի, որ Շուրայի-Տէվլէթի անդամոց կարգէն անցաւ:

— Գատական (ատլիյէ) գործոց նախարարութեան խորհրդական (միւսթէշար) անուանեցաւ Վահան Էֆէնդի, Պալայի տնտիճանաւ:

— Տէֆթէրխանէի վերատեսուչ ընտրուեցաւ՝ ելուստից պաշտօնատան հաշուական ատենին նախագահ Էտիպ Էֆէնդի:

— Յիշեալ ատենին նախագահութեան պաշտօնն ալ՝ նոյն պաշտօնատան դիւանապետ Քիլապ պէյի յանձնուեցաւ:

— Արտաքին գործոց պաշտօնատան արտաքին թղթակցութեան դիւանին իւրեւ մէկ ճիւղն՝ նոր դիւան մը հաստատուեցաւ այս անգամ՝ Բօլիթիդա-Գալէմի անուամբ, և տնօրէն անուանեցաւ Ֆէրիտուն պէյ: Այս դիւանին մէջ պաշտօն պիտի վարեն՝ նաև Տալէնտա, Խաչիկ և Նաչիտ Էֆէնդիները:

— Օգոստոսիա Սուլթանին երրորդ տիկինը՝ Մահմուտ ճէլալէտտին Էֆէնդի տիկ մայրը՝ որ ժամանակէ մը հետէ անկողնոյ կծառայէր, կիւրակէ գիշեր իւր մահկանացուն կնքած ըլլալով՝ հետեւեալ օրը մեծ հանդիսիւ կայսերական պալատէն դուրս հանուեցաւ դագաղը, և ի ներկայութեան նախարարաց և աւագանւոյն կրօնական արարողութիւնները կատարուելով՝ մարմինը բարեկիշատակ Սուլթան Մահմուտի դամբարանին մէջ ամփոփուեցաւ:

— Երկուշաբթի օրը նախարարք իրենց

դուստրման յատուկ դահլիճին մէջ ժողովուած ատենին, օգոստոսիա Սուլթանին սենեկտպետներէն Թահիր պէյի միջոցաւ Նորին վեհափառութեան կողմանէ շնորհուած նոր բարեկարգութեանց վերաբերեալ հրովարտակ մը կարդացուեցաւ:

— Նախկին մեծ Եպարքոս Հիւսէյին Աֆէլ փաշա՝ որ Սէլանիկի կուսակալ կարգեալ էր, կայսերական հրամանաւ արձակուելէ այս պաշտօնէն:

— Վախճանեալ Ֆադիլ Մուսթաֆա փաշայի ժառանգորդաց խնամակալ կարգուել է Երեսուֆ Քեամիլ փաշա: Խօտիւ վը նորա տիկնայքն ու որդիքը հեռագրով հրաւիրած ըլլալով՝ մօտերս յատկապէս շոգենաւ մը և թալաթ փաշա (Նորին բարձրութեան դիւանապետն) կուգան, առնել տանելու համար:

— Եւրոպական մեծ տէրութիւնք այս անգամ ստուգելով որ դարատաղցիք կօշնէն Հէրսէքի ապստամբութեան, և վերջին պատերազմի մը մէջ 2000 չափ դարատաղցիք գտնուած են, — խստիւ աղդարարներ են Գարատաղի իշխանին, որ կատարեալ չէղքութիւն պահուի. և մասնաւորապէս Աւստրիոյ կառավարութիւնը աղդարարելով՝ սպառնացեր է բոլորովին դադարեցունել Գարատաղ դադլթեալ Հէրսէքցոց տրուած նպաստը, եթէ դարձեալ Գարատաղի կողմանէ օգնութիւն ըլլայ ապստամբութեան: Իսկ Բ. Գուռն երբ բացատրութիւն սահմանելէ իշխանութեան, պատասխան տրուել է թէ բնաւ տեղեկութիւն չունի:

— Հրէջ գունդերու համար, ասկէց յառաջ Հունգարիա ապստամբ չորս ջրհանք մայրաքաղաքս հասած են: Կըստ պատուի, հրդեհի ատեն այս ջրհանքերուն և հրէջ գունդերուն արդիւնքը տեսնել:

— Իզմիտի երկաթուղոյն Կէյալիզէի և Հէրէքէի մէջտեղը գտնուող և անցեալ տարի մեծ ծախքով շինուած մասին վրայ, լեռնէն ամենախոշոր քար մը ինկած և ճանապարհն գոցած ըլլալով, այժմ վառօդով կոտրել և ճանապարհն բանալու կաշխատին:

— Կէտիկ փաշայի թատրոնին տնօրինութիւնը Բ. Գրենէ հրաման խնդրեր է, ցերեկները յատկապէս կանանց համար ներկայացումներ տալ՝ սպասաւորներն իգական սեռէ ըլլալու պայմանաւ. բայց չէ ընդունուել այս խնդիրը:

Գարատաղի մէջ հինգ հիւանդանոց շինուել է վերաւորելոց համար, և Ռուսաստանէն բարեգործական ընկերութեան մը կողմանէ բժիշկ, վիրաբոյժ և խնամակալուհիք կղերկուին:

— Հնդկաստանի ընդհանուր կառավարիչն երկու մեծ և կիրթ փիղ զրկեր է Եֆէպոսի բարձրադատիւ Խօիլին, և չորս հատ ալ պիտի զրկէ եղբր, զորս Նորին բարձրութիւնը Հապէշաստան արշաւող զօրաց պիտոյից պիտի ծառայեցունէ:

— Աղեկսանդրիոյ Լսկի-շարքը ըստած տեղը՝ որոյ բոլոր խանութները վայտաշէն են, հրդեհ պատահելով, 1/2 ժամու չափ տուել, և բոլոր խանութները մոխիր դարձուցեր է: Նոյն միջոցին հողմն ուժգին ըլլալով՝ հրդեհն ուրիշ կողմեր

ալ ճարտիւր, բնակիչք իրար անցեր, կարասիքն պատուհաններէն վար թափել, և շատ շէնք հրոյ ճարակ եղեր և վար առնուել են:

— Սամուի (Սիւամ) կառավարիչն արգիլել է՝ կղզիէն առանց բանաւոր պատճառի աղջիկ դուրս հանելը: Եթէ մէկը այս արգելքին հակառակ վարուի՝ 500 էն մինչև 1000 դրշ տուգանքի պիտի դատապարտուի: Աղջիկ մը դուրս հանել ուզողը՝ պիտի պարտաւորի կանխաւ հրաման տրուել կառավարչէն: Երեք ամիսէն մինչև վեց ամիս բանտարկութեան, և 250 էն մինչև 500 դրշ տուգանքի պիտի ենթարկուին այն նաւապետները՝ որոնք առանց հրամանի իրենց նաւը կընդունին աղջիկ մը կամ նոցա ծնողքը և կամ խնամակալները: — Այս ծանօթութիւնը տեղւոյն լրագիրը հրատարակած է. բայց պատճառը ի՞նչ ըլլալը գրած չէ:

— Շամի մէջ, քօլէրային սկիզբէն մինչև վերջը, 3000 ի չափ մարդիկ զոհ գացեր են, բայց տեղական տեղեկագրութեան:

— Եֆէպոսական շոգենաւներն 15 օրն անգամ մը մայրաքաղաքս շրջան պիտի ընեն ժամանակի մը համար, որովհետև շոգենաւուց մէկ մասը Հապէշաստանի վրայ դացող զօրաց պիտոյքը փոխադրելու պիտի գործածուին:

Ռուսիոյ պաշտօնական լրագիրն հերքեր է՝ Ռուսիոյ զինուորական շարժման մէջ ըլլալու լուրը:

Նոյնպէս կհերքուի, Յունաստանի կառավարութեան Բ. Գրան հետ ունեցած արգի խաղաղական քաղաքականութեան փոխուելու վրայ ըլլալուն լուրը:

— Անգղիոյ կառավարութեան զինուորական գործոց նախարարն՝ մօտերս զինուորական շարժմանց վերաբերեալ ընդարձակ տեղեկագիր մը պիտի հրատարակէ, կըսէ Լոնտոնէն քաջուած հեռագիր մը. և թայմը՝ այս խնդրոյն վրայ խորհրդածելով՝ եղրակացուցեր է, թէ այսպէս մեր կառավարութիւնը իւր զինուորական վեճակին վրայ տեղեկութիւն կուտայ այլոց, մինչև ուրիշ ամեն երկիրներու մէջ գաղտնի պահել կշանան:

— Բեդրսպուրի գտնուող Թաթարներն որոշեր են վառաւոր մղկիթ մը կառուցանել հօն, և հետեւաբար տեղւոյն քաղաքապետութեան հրաման խնդրելու վրայ են: Երանուց համար կարօտութիւն չունին, որովհետև վախճանեալ հարուստ Թաթար մը այս նպատակաւ բաւական գումար մը կտակեր է:

— Ռուսաստանի մէջ հրատարակեալ դրքերէն մէկ մէկ օրինակ Բեդրսպուրիկի մատենադարանին համար զրկելու սովորութիւն ըլլալով՝ անցեալ 1874ին, 8280 կտոր գիրք զրկուել է յիշեալ մատենադարանը:

— Գաղղիոյ մէջ կին մը մահուան դատապարտուել է, իւր հինգ որդիքն և երկու թոռներն՝ մարմինն ասեղ խօթելով՝ չարաչար սպաննած ըլլալուն համար: Հարցաքննութեան ատեն այս դաշանը խոստովաներ է՝ երկուքն այդպէս սպաննած ըլլալը, բայց միւսներուն այդպէս սպանուելը ուրացեր է: Սա-

կայն յայտնի չէ թէ ի՞նչ պատճառաւ ք-
րեր է այս քստմանի դադանութիւնը :

— Իտալիոյ կառավարութեան հալա-
տակ Մանսքի անուն մէկը՝ որ Հէրոէքի
սպանտամբայ օգնելու ելած է եղեր, Բա-
կուղայի մէջ աւստրիական ոստիկան մը
սպաննած ըլլալուն համար՝ Հէրոէք դա-
ցած ատենը բռնուեր, և վեցամսեայ
բանտարկութեան դատապարտուեր է :

— Հիւլենական արմատաբարձ մեծ նաւ
մը՝ որ կալացէն ճամբայ ելեր է, օդե-
րուն խստութեան ու խառնակութեան
պատճառաւ Սադըղի կողմերը ցամաքը
խորեր է :

— Վիեննայի և Պուքէշի մէջ ալ այս
օրերս ուժգին փոթորիկներ ելեր, շատ
ձիւն եկեր, ճամբաները դոցուեր, և
թղթատարք՝ հանրակառք և երկաթու-
ղիք օրերով դադարեց են :

— Պիզմարդ իշխանին դստեր խօսե-
ցեալն, ըսուելու տեղ, Պիզմարդ իշխա-
նին խօսեցեալն ըսուել է սխալմամբ նա-
խորդ թերթով : Յ.յս սխալն ինքնին կըր-
նայ հասկցուիլ . բայց մեք ուղղել ար-
ժան համարեցինք, որպէս զի մի՛ դուցէ
իրենց աչաց գերանները թողլով այսոց
աչաց շիւղերը տեսնելու պաշտօն ունե-
ցողները՝ զայս ալ մատերնուն փաթթեն :

Ի Լ Ա Ն

ՊԱՊԸ ՍԵՐԱՍՔԵՐԻ

Իթֆայէ տալոյ լազըմէսի իշուճ իւ-
զերէրինտէ իջելէր ատէտ թուրմայա
օրմադ իւզրէ իւչ ատէտ սաղիր արապա-
նըն պէհէրի 180 վէ իւզերէրինէ պիւր
ատէտ քէպիր թուրմայա մէվըու իքի
ատէտ արապա իլէ պուշարա մախուս
խօրթուժ արապաքընն պէհէրի 200 ի-
րայի օսմանից օլարադ թալիպի էօհտէ-
սինտէ օլուպ՝ քեանունի էվվէլը բուսինին
տէօրտիւնճիւ փէնճէնպիհ կիւնիւ դա-
րարը դաթիսի վէրիլէճէկինտէն՝ իթա-
նա թալիպ օլանլարըն եէվմը մէվըու-
տէ տարը շուրայի տաքէրիցէ կէլմէլէրի
վէ շէրայիթը մուգարրէրէօինտէն մատ-
լիւմաթ ալմադ իսթէյէնլէրին տահա էվ-
վէլէ շուրայի մէվըուրէ միւրաճաթ
իթմէլէրի :

2 ֆեանունի էվվէլ 1875

Պապը Սէրասքէրի

Սաաքիրի Շահանէ Սարաճխանէ ան-
պարընա միւղայեա օլունաճադ օլան նըս-
ֆը պէյադ վէ նըսֆը տիկէրի սիյահ օ-
լարադ 1500 տաէտ եէրլի իմալը թէքէլ-
թի քէչէսինին պէհէր ատէտի 35 զրու-
շա օլարադ թալիպի էօհտէսինտէ օլուպ՝
քեանունի էվվէլը բուսինին տէօրտիւն-
ճիւ փէնճէնպիհ կիւնիւ դարարը դա-
թիսի վէրիլէճէկինտէն՝ իթա իթմէլէ
թալիպ օլանլարըն եէվմը մէվըուրտէ
տարը շուրայի տաքէրիցէ կէլմէլէրի :

2 ֆեանունի էվվէլ 1875

Պապը Սէրասքէրի

Պէյգօղ տապալխանէսի իշուն միւ-
ղայեա օլունաճադ օլան 12,000 տաէտ
թուղլու եաշ հինտ կէօնիւնին պէհէր
դըյէսի 12 զրուշա օլարադ թալիպի էօհ-
տէսինտէ օլուպ, քեանունի էվվէլը բու-
սինին տէօրտիւնճի փէնճէնպիհ կիւնիւ
դարարը դաթիսի վէրիլէճէկինտէն՝ իթա

իթմէլէ թալիպ օլանլարըն եէվմը մէվ-
ըլուրտէ տարը շուրայի տաքէրիցէ կէլմէ-
լէրի :

2 ֆեանունի էվվէլ 1875

Պապը Սէրասքէրի

ԱՆՈՒՇԱՎԱՆ

(ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ ՊԱՏՄԱԿԱՆ)

ԳՐԵԱՅ

ՄԵՐՈՒՆԻ ԳԱՐԲԻԷԼ ՊԱՏՄԱՆԵԱՆ

Ջ Մ Ի Ռ Ն Ի Ա

Տպագրութիւն Տէտէան

Ճարտար գիւտերով, քաղցր ու ընտիր
բառերով ոտանաւոր բանաստեղծութիւն
մի է, հրապուրիչ ոճով գրուած, և
պատկերազարդ մաքուր ու վայելուչ
տպագրութեամբ իւրոյ ընծայուած, յո-
րում սէր, հայրենիք, առաքինութիւն,
կեանք, քաջութիւն և ազատութիւն
կենդանի և գողտրիկ լեզուով երգուած
են, հանդերձ նահապետական, բնա-
նեկան, արքունեկան և ժողովրդական
սովորութեամբ՝ նկարագրուած՝ բուն
հայկական ճաշակով, Հայ ճաշակելեաց
ախորժելի, որոյ գլինն է Տ դահեկան :

Կը վաճառուի Կ. Պօլիս Չադմադճըլար
եօդուշին Գալաֆեան եղբարց գրատու-
նը :

Գալաֆեան Տիգրան էֆէնտի գը-
րած Լսարան անունով օգտակար տեա-
րակները՝ կճափուին կամուրջին դուխը
պարագան, ի դին 40 փորայ :

Յակոբ էֆէնտի Նաղլեան՝ որ անց-
եալները փաստաբանութեան վկայագիր
ստացաւ Բ. Դուռը յատկապէս կարգեալ
քննիչ մասնաժողովէն, այս օրերս իւր
գրառենեակը փոխադրած է Պօլիս Պաղ-
չէ գալիու Շէյխ-Իւլ-Իսլամ խանի վերի
յարկ թիւ 5 :

Անտաբաղոյս եմը, թէ Նաղլեան է-
ֆէնտի՝ որ փաստաբանութեան հետ
գաղղիւրէն ու տաճկիւրէն լեզուաց ալ
քաջահմուտ է, գոհ կընէ՝ դատական
որ և է խնդրոյ համար առ ինքն դիմող
անձինքն :

ԳՐԱՏՈՒՆ ԱՍԱՏՈՒՐԵԱՆ

Պ. Ա. Ասատուրեան պատիւ ունի ծա-
նուցանել հասարակութեան թէ իւր գը-
րատան մէջ կը ծախուին, անգլիարէն
ամեն տեսակ օգտակար դասագրքեր,
ուսումնական գրեանք, գաղղոցաց հա-
մար հարկաւոր եղած որ և է նիւթ, և
մանաւանդ իւր եղբորը, հանդուցեալ
Տօքթօր Ա. Ասատուրեանի հեղինակած
Հայ-Անգլիարէն ֆերականութիւնը, չա-
փաւոր գնով : Ուղղը կրնայ դիմել Ղա-
լաթիոյ Աշտարակին ներքեւ Հէնտէք վո-
ղոց թիւ 13 :

ՀԵՏՎԻՃԻ ԵՐԳՈՒՄԸ

Ա. ԱՇԱՐ

ԹԱՐԳՄԱՆԵՅ Գ. ՄՍԵՐԵԱՆ

ՋՄԻՒՌՆԻԱ

Տպագրութիւն Տէտէան

Կը գտնուի Կ. Պօլիս Չադմադճըլար
փողոց Գալաֆեան եղբարց գրատունը
և Ջիւլիւսիա Տէտէանց վաճառատունը
ի գլին 5 դահեկան :

Ե Ե Ն Ի Ջ Ե Ր Ի Ք

ՊԱՏՄԱԿԱՆ ՎԷՊ

Թարգմանալ

Ի Յ Ո Ւ Ն Ա Ր Ե Ն Ե

Երկու հատոր

Ընթերցողն Ենթիւէրեաց փրկարար
Յնջման և բիւրաւոր զեղծմանց պատկերը
պիտի տեսնէ ներկայ գրքին մէջ, որ նը-
կարեալ է խիստ գեղեցիկ և ազդու վի-
պասանութեան գոյներով՝ հմուտից և
ականատես հեղինակէն :

Գինն է 30 զրշ :

PILULES HOLLOWAY

ԴԵՂԱՀԱՏԻ ՀՈՒՆՈՒԷԻ

Լեարդի, ստամոքսի, և աղիքներու ամեն
տեսակ անկարգութեանց համար խիստ ընտիր
է այն դեղահատը, նաեւ ջրային տկարութեան,
ուժաթափութեան և տխրութեան համար . կը
ընէ և անհետ կընէ ամեն տեսակ անչափաւո-
րութեանց հետքերը : Սրտի և երիկամանց վրայ
օգտակար ազդեցութիւն մ'ունի . արիւնը մաք-
րելով նոցա խանգարեալ վիճակը կը կանոնա-
ւորէ, և գրգռելով կենսական գործարանները
կը զօրացնէ : Իւր դեղական մեծ ազդեցու-
թեամբ սրտախառնութիւն, կուծուութիւն,
մաղձային հիւանդութիւններ, որովայնի մէջ
լեցուած կաղեր, գլխի ցաւեր կը վանէ . մար-
սողութիւնը կը չափաւորի, և մարմինը մաք-
րուելով բոլոր այն աղտոգորութիւններէ՝ որ շատ
անգամ զանազան հիւանդութեանց սկզբնա-
պատճառ կըլլան, առողջ, ուժեղ, և բնական
դիրքը կը գտնուի :

ONGUENT HOLLOWAY

ՍՊԵՂԱՆԻ ՀՈՒՆՈՒԷԻ

Մորթային հիւանդութիւնը և վէրք բուժե-
լու մասին ունեցած պաշտամական յատկու-
թեանցը չհաւասարիր բնաւ ուրիշ դեղ մը . հին
կամ նոր թուանոր վէրքեր, ուռեցք, քաղց-
կեղ (շերիփէնչէ), սրունից և ստանց վէրքեր
կամ բոլորովին կանչնին և կամ կուտան .
օգտակար է նաեւ հարբուխի, հաղի, սրտի
բարախման, մանաւանդ օղացաւ (եէլ) ըսուած
հիւանդութեան : Իւր կաղութիւնը և զօրաւոր
ազդեցութեամբ խոյլ (սըրաճա) հիւանդու-
թեան ապականիչ զօրութիւնը ի՞նչ աստիճան
որ ըլլայ՝ կը դիմագրաւէ :

Այս դեղերուն գործածութեան եղանակը
նշանակուած է իւրաքանչիւր տուփի վրայ, որ
կը գտնուի ամեն դեղավաճառներու քով, և
մասնաւորապէս Պահճէ-Գալիու Թաշ խանի կող-
մերը Պ. Գալաֆեանի դեղարանը՝ Նօ. 7՝ կը
ծախուի :

Աւելի առնել ուղղող կը հրաւիրուի առ հե-
ղինակն տոքթօր Հոլլօուէ ի Լոնտոն Սըրաֆորտ
փողոց թիւ 535 :

ՊԱՏՄԱՆՔ ՓՈՒՆՋԻ

1.—Փունջը ՋՈՐԻՔՇԱՐԹԻ և ՇԱՐԱԹ օրերը
կը հրատարակուի :

2.—Տարեկան բաժանորդագիրն է միայն չորս
արծաթ մէճիտ՝ կանխիկ վճարելի թէ՛ մայրա-
քաղաքիս և իւր արուարձանաց և թէ՛ դաւա-
ռաց համար :

3.—Վեց և երեք ամսոց համար ալ բաժա-
նորը կը ներուանուի :

4.—Տեղական ու դաւառական թղթատա-
րութեան ծախքը խմբագրութիւնը պիտի վճարէ :

5.—Հատը 40 փորայ է, և կը գտնուի ա-
մեն Հայ գրավաճառաց խանութները և ձեռքէ
ծախողներու քով :

6.—Մանուցման տողը 3 զրուշ է մէկ
անգամի համար : Աւելի աժան կըլլայ աւելի
անգամներու համար :

7.—Խմբագրութեան վերաբերեալ որ և է
գիր ուղղելի առ Տնօրէն-Տէր Հ. Ս. Ալաճաճեան,
Կ. Պօլիս Ալաճա-Համամ Խալիլ խան միջին յարկ
թիւ 19 :

ՏՆՕՐԷՆ ԵՒ ՏԷՐ

Հ. Ս. ԱԼԱՃԱՃԵԱՆ

ՏՊԱԳՐ. Ս. Ղ. ՊԱՐՏԻՉՊԱՆԵԱՆ ԵՒ ԸՆԿԵՐՔ
Բիզա փաշա խան քիւ 3